

Vergaderjaar 1987–1988

20515

Verdrag inzake sociale zekerheid met de Verenigde Staten van Amerika; 's-Gravenhage, 8 december 1987

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 8 april 1988. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 8 mei 1988.

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 31 maart 1988

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet¹, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 8 december 1987 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika (Trb. 1987, 202).³

Een toelichtende nota bij dit Verdrag gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

Tevens heb ik de eer u hierbij mede te delen het eveneens op 8 december 1987 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Administratief Akkoord met betrekking tot de wijze van toepassing van bovengenoemd Verdrag (Trb. 1987, 203).

Ingevolge de desbetreffende bepalingen van de Grondwet², zal het Akkoord niet de goedkeuring van de Staten-Generaal behoeven alvorens in werking te kunnen treden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, (1)(a)GW en art. 61, (3), GW 1972.

² Add. art. XXI(1)(b)GW jo. art. 62(1)(b)GW 1972.

³ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

I. ALGEMEEN

De betrekkingen tussen de Verenigde Staten en Nederland op het gebied van sociale zekerheid zijn slechts summier geregeld. In het Vriendschapsverdrag van 27 maart 1956 (Trb. 1956, 40) is de gelijke behandeling van elkaars onderdanen ter zake van de verzekering inzake arbeidsongevallen en beroepsziekten en ter zake van de verplichte sociale verzekeringen, met uitzondering van die inzake kinderbijslagen en ouderdomspensioenen, vastgelegd. Voorts is krachtens een briefwisseling tussen de regeringen van beide landen de wederkerigheid gewaarborgd bij de betaling van pensioenen aan gerechtigden, woonachtig in het andere land. Voornoemde regelingen voorzien evenwel slechts zeer beperkt in een bevredigende afstemming op elkaars sociale verzekeringsstelsels.

Een van de grootste problemen, het gelijktijdig van toepassing zijn van de Amerikaanse en de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving op Amerikaanse werknemers in Nederland en Nederlandse werknemers in de Verenigde Staten, waardoor in beide landen premieheffing plaatsvindt, was echter niet geregeld. Dit is zowel voor de ondernemingen als voor de werknemers een onwenselijke situatie.

Voorts bestaat er een probleem met betrekking tot de vaststelling van pensioenen van Nederlanders die in de Verenigde Staten hebben gewerkt, ten gevolge van het feit dat het Amerikaanse sociale verzekeringsstelsel een lange wachttijd kent voor de opening van het recht op ouderdomspensioen. Indien de verzekerde aan deze eis niet kan voldoen, bestaat geen recht op pensioen.

Aan sociale verzekeringspremies worden door het Nederlandse bedrijfsleven ten behoeve van hun uit Nederland gedetacheerde werknemers in de Verenigde Staten globaal enige miljoenen gulden per jaar betaald, terwijl daar slechts in enkele gevallen recht op prestaties tegenoverstaat. Van verschillende zijden is erop aangedrongen voor deze problemen een oplossing te vinden.

Op 1 januari 1987 waren sedert 1946 circa 90 000 Nederlanders naar de Verenigde Staten geëmigreerd. Op 1 januari 1986 verbleven 10 481 Amerikanen in Nederland. Het onderhavige Verdrag, dat beoogt aan de geschetste problematiek tegemoet te komen, is derhalve zowel voor het bedrijfsleven van beide landen als voor een groot aantal Nederlandse en Amerikaanse onderdanen van groot belang.

Evenals alle reeds bestaande sociale zekerheidsverdragen berust het Verdrag op de volgende algemene beginselen en uitgangspunten:

- gelijke behandeling van elkaars onderdanen bij de toepassing van de nationale sociale verzekeringswetgeving;
- aanwijzing van één toepasselijke wetgeving, ten einde te vermijden dat betrokkene in beide landen tegelijkertijd, dan wel in geen van beide landen is verzekerd;
- samenstelling van verzekeringsperioden die in beide landen zijn vervuld, indien voor het recht op uitkering een wachttijd bestaat;
- uitbetaling van uitkeringen door de ene partij aan personen die verblijf houden op het grondgebied van de andere partij.

Het materiële toepassingsgebied van het Verdrag strekt zich, wat de Nederlandse wetgeving betreft, uit tot alle takken van sociale verzekering. Dit is met name om te bereiken dat op personen die ingevolge de Nederlandse wetgeving verzekerd zijn en in de Verenigde Staten worden gedetacheerd, het gehele stelsel van sociale verzekeringen van Nederland van toepassing blijft.

Het materiële toepassingsgebied omvat, wat de Amerikaanse wetgeving betreft, de wetten inzake ouderdoms- en invaliditeitsuitkeringen en uitkeringen bij overlijden.

De reden van deze beperking is dat er in de Verenigde Staten slechts voor deze takken van verzekering wetgeving bestaat, die tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort. De overige takken van verzekering behoren tot de competentie van de afzonderlijke staten.

De personele werkingssfeer strekt zich voor beide landen uit tot degenen die onderworpen zijn of geweest zijn aan de wetgeving van één van beide landen, hun gezinsleden, nabestaanden of andere personen die afgeleide rechten hebben.

Tenslotte zij als laatste algemene opmerking vermeld, dat zoveel mogelijk aansluiting is gezocht bij de reeds bestaande verdragen.

II. ARTIKELEN

TITEL I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 geeft definities van de voornaamste begrippen die in het Verdrag worden gebezigd. Het begrip «onderdaan» is voor de Verenigde Staten omschreven in artikel 101 van de Immigration and Nationality Act en omvat een «citizen» van de Verenigde Staten of een persoon die, geen «citizen» zijnde, blijvende burgerschapsplichten heeft jegens de Verenigde Staten, waaronder zij die geboren zijn op Amerikaans Samoa en Swain's Island.

Artikel 2 vermeldt de Nederlandse en Amerikaanse wettelijke regelingen waarop het Verdrag van toepassing is.

Een overzicht van de desbetreffende Amerikaanse wetgeving inzake sociale zekerheid is als bijlage bij deze nota gevoegd.

Het derde lid is van belang voor de Amerikaanse wetgeving. Omdat volgens deze wetgeving een sociale zekerheidsverdrag als het onderhavige gebaseerd is op de «Social Security Act» en deel van deze wet gaat uitmaken, moet bepaald worden dat met derde landen gesloten soortgelijke sociale zekerheidsverdragen niet begrepen zijn onder het bepaalde in het eerste lid, onderdeel a, tenzij in het Verdrag het tegendeel wordt bepaald. Deze bepaling voorkomt dat er problemen ontstaan voor wat betreft de verhouding tussen het Verdrag en de nationale wet in de Verenigde Staten.

Artikel 4 bepaalt in het tweede lid dat het beginsel van gelijke behandeling niet van toepassing is op de in de Amerikaanse wetten vervatte bepalingen betreffende verplichte verzekering. Deze bepalingen houden in dat een persoon die geen onderdaan is van de Verenigde Staten en die op het grondgebied van de Verenigde Staten werkzaam is voor de regering van een ander land of voor een internationale organisatie, niet kan vallen onder het Amerikaanse sociale verzekeringsstelsel.

TITEL II. BEPALINGEN INZAKE DE TOEPASSELIJKE WETTEN

Artikelen 6, 7 en 8 bepalen dat indien men hetzij als werknemer hetzij als zelfstandige in één land of beide landen werkzaam is, slechts één wetgeving van toepassing is. Dit houdt in dat deze persoon slechts aan één wetgeving is onderworpen, zelfs indien betrokkene hierdoor dekking van bepaalde risico's ontbeert, bijvoorbeeld in het geval hij slechts verzekerd is voor de in artikel 2 vermelde takken van verzekering van de Verenigde Staten.

Artikel 9 bepaalt in het eerste lid dat de werknemer die verzekerd is krachtens de wetgeving van het ene land en door zijn aldaar gevestigde

werkgever wordt tewerkgesteld in het andere land, onder bepaalde voorwaarden gedurende maximaal 5 jaar onderworpen blijft aan de sociale verzekeringswetgeving van het eerstgenoemde land. De lengte van deze detacheringstermijn, die afwijkend is van hetgeen tot nu toe gebruikelijk is, sluit aan bij de termijnen die bij detachering van Nederlanders in de Verenigde Staten en Amerikanen in Nederland gebruikelijk zijn.

Het tweede lid bepaalt expliciet dat de detachering eindigt indien degene die in Nederland is gedetacheerd tevens in dienst treedt van een andere werkgever; zulks om te voorkomen dat op deze werknemer de wetgevingen van beide landen van toepassing zouden zijn.

Het derde lid bepaalt dat de gezinsleden van een gedetacheerde die deze vergezellen in beginsel onderworpen blijven aan de wetgeving van het land uit hetwelk de detachering plaatsvindt. Deze bepaling is noodzakelijk ten gevolge van de bij de wet van 28 maart 1985 (Stb. 1985, 180) ingevoerde verzelfstandiging van rechten en plichten in de AOW, en ten gevolge van de bij Koninklijk Besluit van 26 april 1985 (Stb. 1985, 297) opgenomen wijziging van het Besluit uitbreiding en beperking kringverzekeren volksverzekeringen van 19 oktober 1976 (Stb. 1976, 557) waarbij de koppeling van de verzekeringsplicht van de gehuwde vrouw aan die van haar echtgenoot is komen te vervallen.

Artikel 10, eerste lid, geeft een regeling voor de gevallen waarin zowel de Amerikaanse als de Nederlandse wetgeving van toepassing is ten behoeve van zeelieden.

Een Amerikaans schip wordt als zodanig gedefinieerd in de «Social Security Act»; hieronder wordt verstaan hetzij een schip dat volgens de Amerikaanse wetgeving is geregistreerd, hetzij een schip – onder de wetgeving van geen enkel land geregistreerd zijnde – waarvan de bemanning in dienst is van Amerikaanse burgers of inwoners van de Verenigde Staten of van Amerikaanse ondernemingen.

Artikel 11 voorkomt dat, nu geen definities van werknemer en werkgever in het Verdrag zijn opgenomen en men voor de betekenis daarvan is aangewezen op de respectievelijke nationale wetgevingen, conflicten of lacunes inzake de toepasselijke wetgeving ontstaan.

Artikel 12 geeft een bijzondere regeling voor ambtenaren en leden van het personeel van ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen.

Het tweede lid is vooral van belang voor het Nederlands personeel op de Nederlandse ambassade en consulaten dat in de Verenigde Staten is aangeworven, doch tot op heden noch in Nederland noch in de Verenigde Staten is verzekerd; hoewel de Amerikaanse wetgeving krachtens het Verdrag op hen van toepassing is, zijn zij namelijk krachtens de Amerikaanse wetgeving niet verzekerd, zoals reeds bij de toelichting op artikel 4 is aangegeven. Ook andere, vanuit Nederland uitgezonden personen in Nederlandse overheidsdienst die niet vallen onder de Weense Conventies, blijven krachtens dit lid alleen aan de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving onderworpen.

Het begrip overheidsinstelling in het tweede lid wordt als zodanig niet in de Amerikaanse wetgeving gedefinieerd. Wel is door de jurisprudentie aan het begrip inhoud gegeven; uit de hierin geformuleerde criteria kan men afleiden dat met name de wettelijke grondslag, de mate waarin het een publiekrechtelijke organisatie is, de publiekrechtelijke taak waarmee het orgaan is belast, de onderworpenheid aan controle van overheidswege en het afwezig zijn van winst oogmerk van belang zijn teneinde een organisatie als overheidsinstelling te kwalificeren.

Het derde lid bepaalt dat op gezinsleden van de in het tweede lid genoemde uitgezonden personen de wetgeving van de zendstaat van

toepassing blijft; deze bepaling is dus niet van toepassing op gezinsleden van het lokaal aangeworven personeel van ambassades, consulaten en permanente vertegenwoordigingen, dat op grond van het tweede lid onder de wetgeving van de zendstaat valt; op deze gezinsleden is de wetgeving van de zendstaat dus niet van toepassing. Op gezinsleden van diplomatieke en consulaire functionarissen die arbeid verrichten in de ontvangende staat, is op grond van de Notawisseling tussen de regeringen van beide landen van 23 juni 1986 (Trb. 1986, 145) de sociale zekerheidswetgeving van de ontvangende staat van toepassing.

Artikel 13 is van belang voor de toepassing van de Nederlandse volksverzekeringen.

Artikel 14 geeft de bevoegde autoriteiten de mogelijkheid een afwijkende toepassing te geven aan de bepalingen van Titel II; met name is dit van belang, indien de toepassing van de desbetreffende bepalingen voor bepaalde personen niet tot het onderworpen zijn aan één wetgeving zou leiden.

TITEL III. BEPALINGEN BETREFFENDE UITKERINGEN

Gezien de significante verschillen in de Amerikaanse en Nederlandse wetgeving is dit deel gesplitst in twee hoofdstukken.

Hoofdstuk A: bepalingen die voor de Verenigde Staten gelden

Artikel 15 bevat bepalingen betreffende de samentelling van tijdvakken voor de opening van het recht op uitkering en betreffende de wijze waarop de hoogte van de uitkeringen wordt vastgesteld.

Teneinde in aanmerking te komen voor een uitkering, dient betrokkene gedurende een bepaalde tijd verzekeringsplichtige arbeid te hebben verricht. De opbouw van rechten geschiedt op basis van verzekeringskwartalen, met een maximum van 4 kwartalen per jaar. Van een verzekeringskwartaal is krachtens de Amerikaanse wetgeving sprake, indien men op enig moment in een kalenderjaar een bepaald bedrag heeft verdiend; per 1 juni 1985 was dit bedrag \$ 410. Het derde lid bepaalt dat als verzekeringskwartalen ook worden beschouwd drie door de Nederlandse organen als verzekeringstijdvakken aangemerkte maanden.

De referte-eisen waaraan betrokkene voor het recht op uitkering krachtens de Amerikaanse wetgeving dient te voldoen, zijn globaal de volgende. Voor een ouderdomspensioen is vereist dat men vanaf 1950 tot zijn 62e jaar voor elk jaar ten minste één verzekeringskwartaal heeft vervuld, met een maximum van 40 verzekeringskwartalen. Voor een invaliditeitspensioen is vereist dat men vanaf 1950, of vanaf zijn 21e jaar, voor elk jaar tot de aanvang van zijn arbeidsongeschiktheid ten minste één verzekeringskwartaal heeft vervuld, met een maximum van 40 verzekeringskwartalen; bovendien dient men in de 10 jaar, direct voorafgaande aan de arbeidsongeschiktheid, 20 verzekeringskwartalen te hebben vervuld. Voor een uitkering voor nagelaten betrekkingen dient betrokkene vanaf 1950, of vanaf zijn 21e jaar, voor elk jaar tot zijn dood ten minste één verzekeringskwartaal te hebben vervuld.

Het tweede lid heeft tot gevolg dat alleen tijdvakken gedurende welke men in Nederland als werknemer of als zelfstandige werkzaam was, als tijdvakken van verzekering in aanmerking worden genomen.

Hoofdstuk B: bepalingen die voor Nederland gelden

Om op grond van het Verdrag voor een Nederlands(e) arbeidsongeschiktheidsuitkering, ouderdomspensioen, weduwenpensioen of wezenpensioen in aanmerking te kunnen komen is het logisch dat een bepaalde band met de Nederlandse verzekering verlangd wordt.

Wat de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en de weduwen- en wezenverzekering betreft, is in de artikelen 16, respectievelijk 18 de band die bestaan moet hebben, uitdrukkelijk bepaald, omdat het hier gaat om zogenaamde risicoverzekeringen. Wat de ouderdomsverzekering betreft, die het karakter van een opbouwverzekering heeft, wordt een overeenkomstige uitdrukkelijke bepaling niet noodzakelijk geacht, omdat de band die met de Nederlandse verzekering bestaan moet hebben, uit het bepaalde in het eerste lid van artikel 17 voldoende blijkt.

Artikel 16 geeft in het eerste en tweede lid de bijzondere voorwaarden aan waaronder personen die onderworpen zijn aan de Amerikaanse wetgeving aanspraak kunnen maken op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Een bepaalde band met de Nederlandse wetgeving is daarvoor vereist; men moet gedurende ten minste twaalf maanden krachtens de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) en/of de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) verzekerd zijn geweest.

Het derde lid betreft de wijze waarop de in het eerste lid bedoelde WAO- en/of AAW-uitkering wordt berekend. Uitgangspunt is het bedrag dat aan betrokkene zou toekomen, indien hij in Nederland arbeidsongeschikt zou zijn geworden. Op basis van dit bedrag wordt het werkelijke uitkeringsbedrag vastgesteld naar verhouding van na de 15-jarige leeftijd ingevolge de Nederlandse wet vervulde tijdvakken van verzekering en de totale periode liggende tussen de datum waarop de betrokkene de 15-jarige leeftijd heeft bereikt en de datum waarop hij arbeidsongeschikt is geworden.

Aangezien in Nederland op het gebied van de werknemers- en volksverzekeringen twee arbeidsongeschiktheidswetten naast elkaar bestaan, is het, zoals in het vierde lid is geschied, van belang aan te geven welke arbeidsongeschiktheidswet aan de uitkering ten grondslag ligt.

Artikel 17 bepaalt in het eerste lid dat de AOW-pensioenen volgens de Nederlandse wet worden vastgesteld, uitsluitend op basis van de ingevolge de AOW vervulde verzekeringstijdvakken. In aansluiting hierop bepaalt het tweede lid dat de betrokkene, indien hij niet voldoet aan de in de artikelen 55 en 56 van de AOW gestelde voorwaarden voor het recht op het totaal der overgangsvoordelen, onder de voorwaarden gesteld in het derde lid bovendien voor een pro rata deel van deze overgangsvoordelen in aanmerking kan komen.

Artikel 18 bevat met betrekking tot de AWW-pensioenen overeenkomstige bepalingen als die, welke zijn neergelegd in artikel 16 met betrekking tot de uitkeringen bij langdurige arbeidsongeschiktheid.

TITEL IV. DIVERSE BEPALINGEN

Artikelen 19 tot en met 27 bevatten de gebruikelijke bepalingen welke onder meer beogen de uitwisseling van gegevens ten behoeve van de vaststelling van de uitkeringen tussen de beide landen te vergemakkelijken en de samenwerking tussen de verzekeringsorganen te regelen.

III. KONINKRIJKSPOSITIE

Het Verdrag zal, voor wat het Koninkrijk betreft, alleen voor Nederland gelden (artikel 1, onderdeel 2).

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
P. R. H. M. van der Linden